

ПАЛАЦ
ЛОЗИНСЬКОГО

ОСИП СОРОХТЕЙ

1890-1941

ОСИП
СОРОХТЕЙ

03.03

05.04

2020

Минають роки і десятиліття, відходять у небуття покоління людей, а мистецькі надбаня залишаються, по-новому промовляють до нащадків. Промовляють до нас і сповнені експресії твори Осипа-Романа Сорохтея – українського графіка, карикатуриста, живописця, що творив у першій половині ХХ століття.

Життя його не було легким. Воно схоже на неперервний ланцюг випробувань, спротиву, самоутвердження, життя, сповнене душевних терзань, неспокою та розчарувань, і водночас – творчих злетів. Не було визнання і лаврів, на яких можна було б спочити. Осип Сорохтей був митцем, якого спіткало невизнання впродовж життя і тривале забуття після смерті.

Осип Сорохтей не мав жодної персональної виставки за життя. За радянських часів його твори не популяризувалися, оскільки чимало з них мали релігійну тематику і не вписувалися в ідеологію того часу. Виставки творів О. Сорохтея проводилися у Львові та Івано-Франківську за сприяння Бориса Возницького, Михайла Фіголя, Олени Ріпко і стараннями дітей, онуків та небайдужих до його творчості людей.

Осип-Роман Сорохтей народився 28 лютого 1890 року в селі Баранчиці Самбірського повіту на Львівщині в сім'ї залізничника. Його предки були чехами Срхтіями, які потрапивши у Галичину, стали Сорохтеями. Батько Осипа Йосафат отримав посаду на залізниці. Загинув, коли Осипові було 7 років, від нещасного випадку на колії. Осип і дві його сестри, Казимира і Марія, залишилися напівсиротами.

Ще дитиною Осип почав малювати. Утік зі школи отців-єзуїтів, у яку в десятилітньому віці влаштувала його мама-полячка і ревна католичка. Ця втеча була першим його конфліктом з родиною, першим бунтом, першою спробою торувати свій власний шлях. Додому більше не повернувся, а розпочав своє самостійне життя, працюючи помічником маляра. Жив у передмісті Станіслава. На жаль, ім'я маляра до нас не дійшло, але у спогадах Осип Сорохтей називає його своїм першим учителем у житті та мистецтві. Добрий чоловік зумів помітити у ньому «іскру божу» непересічного таланту і зрозумів, що хлопцеві треба вчитися. Допоміг Сорохтеєві потрапити до гімназії, а потім – і до вчительської семінарії.

1911 року Осип розпочав навчання у Краківській академії мистецтв. Будучи сином чеха і полячки, при вступі до академії ідентифікував себе українцем, яким залишався до кінця життя. Спалахував гнівом, коли йому пропонували записатися поляком. Прокраїнська позиція не робила його перебування у Кракові легким, ускладнювала пошуки роботи та можливості працевлаштування. Вчився успішно. Щорічно брав участь у студентських виставках, за що неодноразово отримував грошові винагороди та медалі. Навчався у таких відомих викладачів, як Юзеф Паськевич, Войцех Вайс та Станіслав Дембіцький. Його студентська творчість була високо оцінена відомим польським митцем і тодішнім ректором академії Яцеком Мальчевським.

1914 року через початок Першої світової війни перервав навчання і поповнив лави Українських січових стрільців. Чотири роки перебував у «пресовій квартирі», головною метою якої була культурно-освітня праця. Редакція «пресової квартири» згуртувала людей з мистецьким хистом: літераторів, художників, скульпторів, фотографів, композиторів, музикантів, поетів, акторів. Працював пліч-о-пліч з Іваном Іванцем, Осипом Куриласом, Левом Гецом та Юліаном Назаруком. Товаришував з Михайлом Гаврилком. У 1918–1920 роках продовжив перерване війною навчання у Краківській академії мистецтв. Після завершення навчання, художник повернувся у рідне місто, занурився у мистецьке життя Галичини. Присвятив себе освітянській діяльності, викладаючи у Станіславській українській гімназії, редагував молодіжний часопис «Дружнє слово», плідно творчо працював, брав участь у діяльності АНУМ, часто відвідував Львів, співпрацюючи із сатиричним журналом «Комар».

За свідченнями сучасників, Осип Сорохтей імпровізував у карикатурі, був дуже вибагливим у техніці рисунку. Образи видатних людей минулого художник трактував з позицій свого часу, під своїм кутом зору. У багатьох портретах застосовував елементи дружнього шаржу і гротеску, поєднаних з глибоким філософським змістом.

З 1926 року Сорохтей отримав посаду учителя рисунку в Снятині. У Снятині зацікавився Марка Черемшину, Василя Стефаника. Саме там він зблизився з жінкою, яка стала його коханням, дружиною і матір'ю двох дітей. Це була Марія Карп'юк, художниця, улюблена учениця Олекси Новаківського, стипендіатка Митрополита Андрея Шептицького (навчалася у Парижі). Народжена у Снятині у родині бургомистра Василя Карп'юка, мистецько обдарована інтелігентна дівчина зуміла належно оцінити талант Сорохтея. Після заміжжя пожертвувала своєю малярською кар'єрою, створюючи чоловікові умови для творчої праці.

Осип Сорохтей помер раптово 27 листопада 1941 року у Станіславі, де й похований. Після смерті художника Марія Карп'юк повернулася до Снятина, забравши із собою дітей і роботи чоловіка. Виховувала дітей і пильнувала твори, як зіницю ока, тому вони збереглися для нащадків. Кілька десятків картин є у фондах Національного музею ім. Андрея Шептицького та ЛДГМ ім. Б. Возницького, Івано-Франківського музею Мистецтв Прикарпаття, але переважна більшість робіт – у приватних колекціях.

Творчий доробок Осипа Сорохтея становить більше ніж тисячу робіт. Відомим став біблійний цикл «Хресна дорога», писаний білим на чорному та чорним на білому. Велична і несподівана для галицької традиції робота «Зняття з хреста» стала переконливим доказом віри і пошани до Бога. Ця непересічна робота донині є окрасою Кафедрального Храму Святого Воскресіння в Івано-Франківську.

Благодійний фонд РУСТ. Олександра Служинська, Роман Сорохтей

Виконавець

Благодійний фонд РУСТ

За сприяння програми

